

ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΝ ΙΔΡΥΜΑ ΠΑΤΕΡΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ

Πρωτοπρεσβυτέρου ΚΩΝ|ΝΤΙΝΟΥ ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗ

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΗΣ ΑΚΟΛΟΥΘΙΑΣ
ΤΗΣ ΖΩΗΦΟΡΟΥ ΠΗΓΗΣ

ΑΝΑΤΥΠΟΝ ΕΚ ΤΗΣ «ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ»
ΤΟΜΟΣ 27 ΤΕΥΧΗ Α'-Β', 1995

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 1996

Δρ. ΕΜΜ. ΣΤ. ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ
Πτ. ΤΕΦΑΑ ΘΕΟΛΟΓΟΣ
Δρ. ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΜΕΤΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΗΣ ΑΚΟΛΟΥΘΙΑΣ ΤΗΣ ΖΩΗΦΟΡΟΥ ΠΗΓΗΣ

Τῇ Παρασκευῇ τῆς Διακαινησίμου ψάλλεται, ὡς γνωστόν, μετὰ τῆς ἀναστασίμου ἀκολουθίας τοῦ πλ. β' ἤχου καὶ τῆς τοῦ Πάσχα ἢ ἀκολουθία τῆς Ζωηφόρου (ἢ, ὡς συνηθέστερον λέγεται, τῆς Ζωοδόχου) Πηγῆς. Ἡ ἀκολουθία αὕτη εἶναι ποίημα τοῦ κατὰ τὰ τέλη τοῦ ιγ' καὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ ιδ' αἰ. ἀκμάσαντος ἀξιολογωτάτου ἐκκλ. συγγραφέως Νικηφόρου Καλλίστου τοῦ Ξανθοπούλου. Τοῦτο μαρτυρεῖται ὑπὸ τῆς ἐν τῷ Πεντηκοσταρίῳ ἐπιγραφῆς: «Ψάλλομεν τὴν παροῦσαν ἀκολουθίαν τὴν γεγυῖαν παρὰ κυρίου Νικηφόρου Καλλίστου τοῦ Ξανθοπούλου εἰς τὴν ὑπεραγίαν καὶ κυρίαν Δέσποιναν τὴν Ζωοδόχον Πηγὴν», ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς ἀκροστιχίδος τοῦ κανόνος, ἣτις εἶναι αὐτὸ τὸ ὄνομα τοῦ ποιητοῦ: «Νικηφόρου Καλλίστου τοῦ Ξανθοπούλου».

Παρατήρησα ὅτι εἰς πάντα τὰ ἔντυπα Πεντηκοστάρια δύο τροπάρια τοῦ κανόνος τούτου δὲν ἑναρμονίζονται πρὸς τὴν ἀκροστιχίδα Ταῦτα εἶναι:

α) Τὸ δ' τῆς δ' φῶδης, τὸ ὁποῖον ἄρχεται ἀπὸ Α, ἐνῶ ἡ ἀκροστιχὶς ἀπαιτεῖ Α. Καὶ

β) Τὸ β' τῆς η' φῶδης, τὸ ὁποῖον ἄρχεται ἀπὸ Π, ἐνῶ ἡ ἀκροστιχὶς ἀπαιτεῖ Ο.

*Αφορμηθεὶς ἐκ τῆς διαπιστώσεως ταύτης ἀνεζήτησα τὴν ἀκολουθίαν τῆς Ζωηφόρου Πηγῆς εἰς χειρογράφους κώδικας τῆς εἰς μικροταινίας συλλογῆς τοῦ Πατριαρχικοῦ Ἰδρύματος Πατερικῶν Μελετῶν καὶ ἀνεῦρον αὐτὴν εἰς τὸν ὑπ' ἀριθμ. 12 τῆς Γ. Μονῆς Βατοπεδίου (φ. 108-142), ἀναγόμενον εἰς τὸν ιε' αἰ., ἤτοι εἰς ἐποχὴν μὴ ἀπέχουσαν πολὺ ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ ποιητοῦ, ἀντιπαρέβαλον δὲ τὸ κείμενον ὅλης τῆς ἀκολουθίας, ὡς ἔχει ἐν τῷ χειρογράφῳ, πρὸς τὸ τῶν ἐντύπων. Ἐκ τῆς ἀντιπαραβολῆς ταύτης διεπίστωσα καὶ ἄλλας διαφερούσας γραφάς, ἐκ τῶν ὁποίων ἄλλαι μὲν εἶναι ὀρθότεραι τῶν

τοιούτων τῶν ἐντύπων, ἄλλαι δὲ ἀδιάφοροι, τινὲς δὲ καὶ ἐσφαλμένοι. Τὰς διαφορὰς ταύτας παραθέτω ἐν συνεχείᾳ μετὰ τινῶν ἀναγκαίων παρατηρήσεων ὡς μικρὰν συμβολὴν εἰς τὴν διόρθωσιν τῶν λειτουργικῶν βιβλίων τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, τὰ ὁποῖα δυστυχῶς ἀνατυποῦνται πιστῶς ἐκ τῶν προηγουμένων ἐκδόσεων ἀνευ οὐδεμιᾶς διορθώσεως.

Κείμενον ἐντυπον ἔλαβον ὑπ' ὄψιν κυρίως τὸ τῶν ἐκδόσεων τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τόσον τῆς ἐν ἔτει 1959 γενομένης, ὅσον καὶ τῆς προσφάτου ἐν ἔτει 1994. Τὰ σφάλματα ὁμῶς εἶναι παλαιά, ὑπάρχοντα καὶ εἰς προγενεστέρως ἐκδόσεις. Εἰς ἐκάστην περίπτωσιν σημειοῦται διὰ μὲν τοῦ Ε ἢ γραφῆ τῶν ἐντύπων, διὰ δὲ τοῦ Χ ἢ τοῦ χειρογράφου. Ἀκολουθοῦν παρατηρήσεις ὡς πρὸς τὴν προτιμητέαν γραφήν. Ὅπου δὲν σχολιάζω τὴν διαφορὰν τῶν γραφῶν, θεωρῶ ὀρθοτέραν τὴν τοῦ χειρογράφου.

Τὸν ἐγκριτον φιλόλογον καὶ ἀρχαῖον φίλον κ. Ἰωάννην Νικολαΐδην, τ. γενικὸν ἐπιθεωρητὴν Μέσης Ἐκπαιδεύσεως, εὐχαριστῶ θερμῶς διὰ τὴν συμβολὴν του εἰς τὴν ἐπίλυσιν φιλολογικῶν τινῶν προβλημάτων.

1. Μάννα σε οὐράνιον (β' ἐσπέριον στιχηρόν).

Ε. αὐτῆς καλύπτουσα

Χ. αὐτὴ καλύπτουσα.

Ἡ γραφὴ τῶν ἐκδόσεων τῆς Ἀποστ. Διακονίας εἶναι καταφανῶς ἐσφαλμένη· ἀλλὰ καὶ ἡ τοῦ χφ. δὲν φαίνεται δόκιμος. Ἄλλαι ἐκδόσεις ἔχουν: αὐτὴν καλύπτουσα. Ἡ τελευταία αὕτη γραφὴ εἶναι συντακτικῶς ὀρθότερα.

2. Ρεῖθρα τῶν ἰάσεων (γ' ἐσπέριον στιχηρόν).

Ε. ἐζώσας προσχύσει τῇ τριττῇ

Χ. ἐζώσας προσχύσει σου τριττῇ

3. Τίς λαλήσει τὰς δυναστείας σου (δοξαστικὸν ἐσπερίων)

Ε. ἦτις ἐξ ἀκενώτων θαυμάτων πλημμυροῦσα

Χ. ἢ τίς ἐξαριθμῆσει τῶν θαυμάτων σου τὰ πλήθη;

Ἡ γραφὴ τοῦ χφ. εἶναι μᾶλλον ἐσφαλμένη. Ἡ φράσις προέρχεται ἐκ τοῦ δοξαστικοῦ τῶν αἰῶνων τῆς Κυριακῆς τοῦ Τυφλοῦ, τοῦ ὁποῦ προσόμοιον εἶναι τὸ παρόν, καὶ δὲν συνδέεται πρὸς τὴν ἐπακολουθοῦσαν φράσιν πολλὰ καὶ ὑπέρο φάσιν ἐνεργεῖς διὰ ἰάσεων, ἐνθ' ἢ τῶν ἐντύπων συνδέεται ἄριστα πρὸς αὐτήν.

4. Χαίροις ἢ ζωοφόρος πηγὴ (α' στιχηρόν ἀποστίχων).

Ε. μάννα σωτηριῶδές τε, * ἐναργῶς τὸ γινόμενον

X. μάννα σωτηριῶδες*, ἔναργως τὸ γινόμενον

Οἱ ἀντίστοιχοι στίχοι τοῦ αὐτομέλου *Χαίροις ἀσκητικῶν* εἶναι:
ἴθιεν τὴν παναγίαν σου * κεκλονῶντες, πανεύφημε,

Ἡ γραφή τῶν ἐντύπων ἔναρμονίζεται μὲν μετρικῶς ὡς πρὸς τὸν πρῶτον στίχον, προσθέτει ὅμως μίαν συλλαβὴν εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ δευτέρου. Ἡ τοῦ χφ. εἶναι ὀρθὴ μετρικῶς, λαμβανομένων τῶν δύο στίχων ὡς ἑνὸς καὶ μεταφερομένης τῆς πρώτης συλλαβῆς τοῦ δευτέρου εἰς τὸ τέλος τοῦ πρώτου. Τὸ φαινόμενον τοῦτο παρατηρεῖται καὶ εἰς ἄλλα ὅμοια προσόμοια εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο.

5. Ὕμνοις ἐν ἐξαισίαις, πιστοὶ (β' στιχηρὸν ἀποστίχων).

α'. Ε. καὶ πηγάζον ἀθάνατα

X. καὶ πηγάζον ἀθάνατον

β'. Ε. κοιλίας ἐκ νόου

X. ἐκ κοιλίας νόου

Ἡ γραφή τῶν ἐντύπων εἶναι εὐρυθμοτέρα ὡς πρὸς τὸν τονισμόν τοῦ στίχου.

6. Χαίροις ἢ ζωοδόχος πηγὴ (γ' στιχηρὸν ἀποστίχων).

Μετὰ τὴν φράσιν τῶν ἐντύπων καὶ λεπτῶν θεῖα κάθαρσις προστίθεται ἐν τῷ χφ: *σθένος ἀγνώστου, * παρεμμένον ἀνόρθωσις.*

Ἡ προσθήκη εἶναι ἀναγκαία, διότι ἄνευ αὐτῆς τὸ προσόμοιον εἶναι ἑλλιπές, συγκρινόμενον πρὸς τὸ αὐτόμελον *Χαίροις ἀσκητικῶν*. Τὸ σφάλμα τῶν ἐντύπων ἔχει ἐπισημανθῆ ἀπὸ ἐτῶν καὶ ὑποδεικνύεται κατ' ἔτος εἰς τὰ «Δίπτυχα (πρώην Ἡμερολόγιον) τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος». Παρὰ ταῦτα εἰς τὴν πρόσφατον ἔκδοσιν τοῦ Πεντηκοσταρίου (1994) τὸ προσόμοιον ἐτυπώθη καὶ καὶ πάλιν ἑλλιπές.

7. Σαλπίσσωμεν, φιλέορτοι, ἐν ὕμνοις (δοξαστικὸν ἀποστίχων).

α'. Ε. σκιρτήσωμεν ἐν ὕδατι

X. σκιρτήσωμεν ἐν ὕδασι

Ὁ πληθυντικὸς ἐν ὕδασι συμφωνεῖ συντακτικῶς πρὸς τὴν κατωτέρω φράσιν *τοῖς ἀεναῖς πλημμυροῦσι.*

β'. Ε. τῆς ζωηφόρου πηγῆς

X. ἐκ ζωηφόρου πηγῆς

γ'. Ε. τῇ προσψαύσει ἐξανέστησεν

X. τῇ προσψαύσει λυτρωθῆναι παρεσκεύασεν

Ἡ γραφή τῶν ἐντύπων εἶναι ἑλλιπῆς μετρικῶς, συγκρινομένη πρὸς τὸ ἰδιόμελον *Σαλπίσσωμεν ἐν σάλπιγγι ἁσμάτων* (δοξαστικὸν αἰνῶν ΣΤ' Δεκεμβρίου), τοῦ ὁποίου προσόμοιον εἶναι τὸ πα-

ρόν, ἐνῶ ἢ τοῦ χφ. συμφωνεῖ ἀκριβῶς πρὸν τὸν ἀντίστοιχον στίχον τοῦ αὐτομέλου.

8. Νῦν πηγάσαις μοι, Παρθένε (α' τροπ. α' ᾠδῆς).

Ε. σὺ γὰρ ἐνυπόστατον * Λόγον ἐπήγασας.

Χ. σὺ γὰρ ἐνυπόστατον * Λόγον ὄντως ἐπήγασας.

Ὁ στίχος εἰς τὰ ἔντυπα εἶναι ἑλλιπῆς κατὰ δύο συλλαβάς, τὰς ὁποίας ἀναπληροῖ ἢ ἐν τῷ χφ. προσθήκη τῆς λ. ὄντως.

9. Ἰατρειὸν ὑπὲρ φύσιν (β' τροπ. α' ᾠδῆς).

Ε. ἐκ γὰρ θανάτου προφανοῦς * τοὺς προστρέχοντας πιστοῦς

Χ. ἐκ γὰρ θανάτου προφανῶς * τοὺς προστρέχοντας πιστῶς

Φρονῶ ὅτι ὀρθότερος θά ἦτο ὁ συνδυασμὸς τῶν δύο γραφῶν:
ἐκ γὰρ θανάτου προφανοῦς τοὺς προστρέχοντας πιστῶς.

10. Φωτεινὸν σε ἄγιον ναὸν (α' τροπ. γ' ᾠδῆς).

Ε. τὸ ὕδωρ προῤῥέουσεν Χριστὸν

Χ. τὸ ὕδωρ προχέουσεν Χριστὸν

11. ῥέει χάρις ἄφθονος ἐκ σοῦ (γ' τροπ. γ' ᾠδῆς).

Ε. λεπτῶν καθαρίζεται πληθὺς

Χ. λεπτῶν καθαρίζονται πληθὺς

Ὁρθότερα συντακτικῶς ἢ γραφῆ τῶν ἐντύπων.

12. Ὅλοις νέμεις ἴασις πιστοῖς (δ' τροπ. γ' ᾠδῆς).

Ε. βασιλεῦσι, δημόταις καὶ πένησιν, ἄρχουσι

Χ. βασιλεῦσι, δημόταις, πένησιν, ἄρχουσι

Ἡ προσθήκη τοῦ καὶ φθείρει τὸ μέτρον τοῦ στίχου.

13. Τὴν ἀέναον κρήνην καὶ ζοηρὰν (κάθισμα μετὰ τὴν γ' ᾠδῆν).

α'. Ε. ἐκ πηγῆς ἀνεξάντλητον

Χ. ἐκ πηγῆς ἀνεξάντλητα

Ὁρθότερα φαίνεται ἢ γραφῆ τῶν ἐντύπων.

β'. Ε. δροσιζουσεν σαφῶς τῶν εὐσεβῶν * τὰς καρδίας, καὶ χεῖλεσιν ἐκβοήσομεν * Σὺ εἰ τῶν πιστῶν τὸ παραμύθιον.

Χ. δροσιζουσεν ψυχὰς τῶν εὐσεβῶν, * καὶ καρδίας χεῖλεσιν ἐκβοήσομεν: * Σὺ εἰ πιστῶν παραμύθιον.

Ὁρθότερα καταφανῶς ἢ γραφῆ τοῦ χφ. πλὴν ἴσως τοῦ τελευταίου στίχου, τὸν ὁποῖον καθιστᾷ ἑλλιπῆ ἢ ἀφαιρέσεις τῶν ἄρθρων τῶν καὶ τό.

14. Κατασχεθῆντα γυναικὸς (β' τροπ. δ' ᾠδῆς).

α'. Ε. ὑπὸ καρκίνου τὸν μαζὸν

Χ. ὑπὸ καρκίνου τὸν μαστὸν

Ἐξ ἀδιάφορος ἢ παραλλαγή, ἐφ' ὅσον ἀπαντοῦν ἀμφοτέρω οἱ τύποι *μαζὸς* καὶ *μαστός*.

β'. Ε. πάθη θανατηφόρα

Χ. πάθος θανατηφόρον

Ἐπιθετικότερα ἢ γραφή τοῦ *χφ.*, διότι περὶ ἐνὸς συγκεκριμένου πάθους γίνεται λόγος ἐν τῷ τροπαρίῳ.

15. Ἐξ ἀει θανατοῖ με ὁ ἐχθρὸς (δ' τροπ. δ' ᾠδῆς)

Ε. Ἐξ ἀει θανατοῖ με ὁ ἐχθρὸς

Χ. Ληλατεῖ με ὁ ἐχθρὸς

Ἡ γραφή τῶν ἐντύπων φθεῖρει καὶ τὴν ἀκροστιχίδα, ἢ ὁποῖα ἀπαιτεῖ Λ, καὶ τὸ μέτρον τοῦ στίχου, διότι προσθέτει μίαν συλλαβὴν, ἐνῶ ἢ τοῦ *χφ.* διασφύζει ἀμφοτέρω.

16. Τὰς μήτρας ἀγόνους (γ' τροπ. στ' ᾠδῆς).

Ε. τὸν Δεσπότην τοῦ παντός

Χ. τὸν Θεὸν ὑπερφυῶς

Ἐμφοτέρω αἱ γραφαὶ εὐοδοῦνται.

17. Οὐ λόγος, οὐ νοῦς (δ' τροπ. στ' ᾠδῆς).

Ε. καὶ ἐλέγχεται

Χ. καὶ ἐλέγχονται

18. Ἐξ ἀκενώτου σου πηγῆς (κοντάκιον)

α'. Ε. ἀενάως τῆς σῆς χάριτος ὑπὲρ λόγον·

τὸν γὰρ Λόγον ὡς τεκοῦσαν ὑπὲρ ἔννοιαν

Χ. τῆς σῆς χάριτος ἀέναα ὑπὲρ λόγον·

τὸν γὰρ Λόγον τετοκυῖαν ὑπὲρ ἔννοιαν

Ἐμφοτέρω αἱ γραφαὶ εὐσταθοῦν.

19. Ἐξ Ἀχραντε Θεοτόκε (οἶκος)

α'. Ε. ἢ τεκοῦσα ἀρρήτως * Πατὴρ τὸν προαιώνιον Λόγον

Χ. ἢ τεκοῦσα τὸν Λόγον * Πατὴρ τὸν πρό αἰώνων ἀρρέεστος

Ἐμφοτέρω αἱ γραφαὶ εὐσταθοῦν.

β'. Ε. ὡς ἂν ἀνευφημήσω σε

Χ. ὡς ἂν εὐφημήσω σε

Ἐπιθετικότερα μετρικῶς ἢ γραφή τῶν ἐντύπων, ἐνῶ ἢ τοῦ *χφ.* ὑστερεῖ κατὰ μίαν συλλαβὴν. Πρόκειται μᾶλλον περὶ λάθους ἀντιγραφικοῦ ὀφειλομένου εἰς τὴν ὁμοιότητα τοῦ μορίου *ἂν* πρὸς τὴν ἀρκτικήν συλλαβὴν τοῦ ἀκολουθοῦντος ῥήματος *ἀνευφημήσω*.

γ'. Ε. Χαῖρε, νοσημάτων παντοίων κατάλυσις· * χαῖρε, παθημάτων ποικίλων κατάκλυσις.

Δρ. ΕΜΜ. ΣΤ. ΠΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ
Πτ. ΤΕΦΑΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
Δρ. ΕΥΣΤΑΘΙΟΥ ΜΟΥΣΚΟΛΟΓΙΣΤΑΣ

X. Χαῖρε, νοσημάτων παντοίων κατάκλυσις· * χαῖρε, παθημάτων πατρῶν κατάλυσις.

Ἡ μὲν ἐναλλαγή τῆς θέσεως τῶν λέξεων *κατάλυσις* καὶ *κατάκλυσις* δὲν μεταβάλλει τὸ νόημα. Ἡ ἐν τῷ χφ. φράσις, ὅμως *παθημάτων πατρῶν κατάλυσις*, ἐδραζομένη προφανῶς ἐπὶ τῆς ἀντιλήψεως ὅτι πολλαὶ ἀσθένειαι ὀφείλονται εἰς ἁμαρτήματα τῶν γονέων (βλ. καὶ Ἰωάν. θ' 2), ἐξένισεν ἴσως τινάς, οἱ ὅποιοι, μὴ ἀποδεχόμενοι τὴν ἀντιληπνὴν ταύτην, ἀντικατέστησαν τὴν λ. *παντοίων* διὰ τῆς ποικίλων. Πιθανωτέρα ὄθεν ἢ γραφὴ τοῦ χφ.

δ'. E. ὑγιάζον τοὺς πιστοὺς

X. ὑγιαίνουσι πιστοῖς

Ἐρθότερα φαίνεται ἡ γραφὴ τῶν ἐντύπων.

ε'. E. νέκταρ θεοῦ ῥευστε

X. νέκταρ θεοῦ ῥυτε

Ἄμφοτεραι εὐσταθεῖν.

στ'. E. Χαῖρε, πορθμὸν ἀσθενείας δεικνύσα.

X. Χαῖρε, πορθμὸν ἀσθενείας πηγνύσα.

Ἄμφοτεραι αἱ γραφαὶ δίδουν ἀποδεκτὸν νόημα. Ὁ φίλος κ. Νικολαΐδης ὅμως τάσσειται ὑπὲρ τῆς γραφῆς τῶν ἐντύπων. Ἄποδέχομαι τὴν γνώμην του ὡς εἰδημονεστέρου καὶ ἀρμοδιότερου.

ζ'. Ἐν τῷ χφ. τὸ ε' ζευγὸς τῶν χαιρετισμῶν *Χαῖρε, κρατῆρ τοῦ μάγνα* κ.τ.λ. προτάσσεται τοῦ δ' *Χαῖρε, νόμα σοφίας* κ.τ.λ. Ἐρθότερα μετρικῶς ἢ σειρὰ τῶν ἐντύπων.

20. Ξενίζει τοὺς ἀκούοντας (β' τροπ. ζ' ὄδης).

E. τοὺς πάσχοντάς τε δεινῶς θεραπεύει

X. τοὺς πάσχοντάς δεινῶς τοὺς γλουτοὺς θεραπεύει

Ἐὰν δεχθῶμεν τὴν γραφὴν τοῦ χφ., ἡ ὁποία κατ' ἀρχὴν φαίνεται πιθανή, πρέπει νὰ ἀφαιρέσωμεν τὴν λ. *δεινῶς*, ἡ ὁποία προσθέτει εἰς τὸν στίχον δύο συλλαβάς.

21. Ἀνάγεις ἐκ καμίνου τῶν θλίψεων (γ' τροπ. ζ' ὄδης).

E. φαγεδαίνης λυτροῦται γὰρ ἄνθρωπος

X. φαγεδαίνης λυτροῦται πᾶς ἄνθρωπος

22. Θεῖον ἢ πηγὴ (α' τροπ. η' ὄδης).

E. ἐπικλήσει τῇ θείᾳ τῆς χάριτος

X. ἐπικλύσει τῆς θείας σου χάριτος

23. Πάντες τὸ σεπτὸν (β' τροπ. η' ὄδης).

α'. E. πάντες τὸ σεπτὸν καὶ σεβάσμιον ὕδωρ

X. Ὅλη (sic) τὸ σεπτὸν καὶ σεβάσμιον ὕδωρ

Ἡ γραφή τῶν ἐντύπων δὲν ἀνταποκρίνεται πρὸς τὴν ἀκροστιχίδα, ἢ ὁποῖα ἀπαιτεῖ ἐνταῦθα Ο, ἐνῶ ἡ γραφή τοῦ χφ., διορθουμένη εἰς Ὁλοὶ διασφύζει καὶ τὴν ἀκροστιχίδα καὶ τὸ νόημα. Ἡ χρῆσις τοῦ ἐπιθέτου *βλος* ἀντὶ τοῦ *πᾶς* δὲν εἶναι ἄγνωστος καὶ παρά μεταγενεστέροις ἐκ τῶν ἀρχαίων ποιητῶν, ἀπαντᾷ δὲ καὶ εἰς τὸ δ' τροπάριον τῆς γ' ᾠδῆς τοῦ παρόντος κανόνος: Ὁλοὶ νέμεις ἴασιν πιστοῖς, βασιλεῦσι, δημόταις, πένησιν, ἄρχουσι, πτωχοῖς, πλοῦστοις κ.τ.λ.

β'. Ε. τῆς γὰρ δυσπνοίας τὸ ρέδμα

Χ. τῆς γὰρ δυσπνοίας τὸ πνεῦμα

24. Ποῖον εὐφημήσει (γ' τροπ. η' ᾠδῆς).

Ε. ἀλλὰ καὶ νοῦς ὁποῖος * τῶν θαυμάτων πηγὴν * περιβλέψαιτο.

Χ. ἀλλὰ καὶ νοῦς δὲ ὁποῖος * τὴν τῶν θαυμάτων πηγὴν * περιλήψαιτο.

Ἡ γραφή τῶν ἐντύπων εἶναι μετρικῶς ἐλλιπῆς κατὰ μίαν συλλαβὴν εἰς τὸν στίχον *ἀλλὰ καὶ νοῦς ὁποῖος*, ἐνῶ ἡ τοῦ χφ. εἶναι ὑπέρμετρος κατὰ μίαν συλλαβὴν εἰς τὸν στίχον *τὴν τῶν θαυμάτων πηγὴν*. Ἐν τούτοις προτιμότερα ἡ γραφή τοῦ χφ., διότι τὸ ἄρθρον *τὴν* εἶναι ἀναγκαῖον. Ἄλλωστε ἀνάλογος προσθήκη συλλαβῆς ὑπάρχει καὶ εἰς τὸν ἀντίστοιχον στίχον τοῦ α' τροπαρίου τῆς αὐτῆς ᾠδῆς *ἀναχαιτίζει σφοδρῶς*.

25. Ὑδάτων ἀπάντων (α' τροπ. θ' ᾠδῆς).

Ε. ὡς ὑπὲρ φύσιν χεόμενον.

Χ. ὑπερφυῶς προχεόμενον.

26. Λυτῆρα τῶν νόσων (β' τροπ. θ' ᾠδῆς).

α'. Ε. τῆς πηγῆς σου, Παρθένε,

Χ. τὴν πηγὴν σου, Παρθένε

β'. Ε. πρὸς τῇ ζωῇ ποριζόμεθα.

Χ. πρὸς τῇ ζητήσῃ ποριζόμεθα.

27. Οἱ ρῶσιν ζητοῦντες (γ' τροπ. θ' ᾠδῆς).

Ε. οὕτω, ὡς χρή, * ἕξεις τῷ τεμένει * τὴν ἀμοιβὴν τῶν αἰτήσεων.

Χ. οὐ τις, ὡς χρή, * ἤξει τῷ τεμένει * καὶ εὐμοιρήσει τῶν αἰτήσεων.

Ἡ γραφή τοῦ χφ., ἱκανῶς διαφέρουσα τῆς τῶν ἐντύπων, θὰ ἦτο ὀρθή, ἐάν ἀντὶ τοῦ *εὐμοιρήσει* εἶχεν *ἀμοιρήσει*, ἦτοι: οὐδεὶς, ὅστις θὰ προσέλθῃ, ὅπως πρέπει, εἰς τὸν ναὸν τῆς Θεοτόκου, θὰ ἀστοχήσῃ εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν αἰτημάτων του.

28. Εὐφραίνεις, Παρθένε (ε' τροπ. θ' ᾠδῆς).

Ε. τοῦτω διδοῦσα * κατ' ἐχθρῶν τὴν ἰσχύν, * νίκας ἀεὶ

X. *τούτω διδοῦς* * *κατ' ἐχθρῶν τὴν ἰσχύν*, * *νίκας διαπαντός*

Ἡ γραφή τοῦ χφ. εἶναι ἐσφαλμένη γλωσσικῶς ὡς πρὸς τὸ *τούτω διδοῦς*, ὑπέρμετρος δὲ εἰς τὸν στίχον *νίκας διαπαντός*. Προτιμότερα ὄθεν ἢ γραφή τῶν ἐντόπων, καίτοι ἔχει ὑπέρμετρον κατὰ μίαν συλλαβὴν τὸν στίχον *τούτω διδοῦσα κατ' ἐχθρῶν τὴν ἰσχύν*.

29. Πηγὴ ὑπάρχεις ἀληθῶς (ἑξαποστειλάριον).

Ἐν τῷ χφ. ὑπάρχει καὶ δευτέρον ἑξαποστειλάριον πρὸς τὸ *Γοναῖες ἀκοντίσθητε*, ἔχον οὕτω:

Ἐπήγασας, ἀνύμφευτε, * τὸ ὕδωρ τὸ σωτήριον * τοῖς ἐν αὐχμῷ ἀγνωσίας * ὑπάρχουσι, τὸν Δεσπότην * καὶ νῦν πηγάζεις νάματα * τοῖς ἀσθενοῦσι, πάναγνε, * τὰ πάθη ἀπελαύνουσα * καὶ τὰς πλημμύρας τῶν νόσων, * πηγὴν Λόγον γεγεννηκυῖαν.

Ἡ τελευταία φράσις ἀσύντακτος καὶ ὑπέρμετρος. Ὁρθότερον: *τὸν Λόγον γεγεννηκυῖα*.

30. Ὑδωρ τὸ τῆς πηγῆς (α' στιχηρὸν αἰῶνων)

α'. E. πᾶσι τοῖς ἀσθενοῦσι

X. τοῖς ἀσθενοῦσι πᾶσι

Εὐρυθμότερα ἢ γραφή τοῦ χφ.

β'. E. προσέλθωμεν οὖν πίστει καὶ χάριν ἄρυσώμεθα.

X. προσέλθωμεν ἐν πίστει τὴν χάριν ἄρυσώμεθα.

* Ἀμφότεραι αἱ γραφαὶ εὐσταθοῦν.

31. Στάμνος ἢ ἱερά (δ' στιχηρὸν αἰῶνων).

E. πηγῆς ἐξ ἀενάου, * προχέει τοῖς αἰτοῦσι

X. ἐξ ἀκηράτου κρήνης * προχέει τὸν Δεσπότην

Προτιμητέα ἢ γραφή τῶν ἐντόπων.